

JOSEF HORA

TONOUcí STÍNY

Obsah

I

Balada bílé noci

Balada v hnědi

Noční host

Balada o zrádném pokušení

Balada světoběžníková

II

Šli jsme kol celého světa

Rok co rok

V osamění

Ze tmy

Neděle

Básník a svět

Nad Faustem

Balonek nad parkem

Víno

Znova

Léto

Mísa ovoce

Jeden den

Mléčná dráha

Vzpomínka

Zima

Vlaky

Míjení

Daleko

Hasnoucí den
Jako by tu byl
Zvony

III

Válka
Ulice
Tvář
Spát
Nahý smích
Sever
Vzpomínka
Žebráci
Hřbitov v Boru
Země Dostojevského
Nad městem
Kříž

I

Balada bílé noci

Už jen dva vrchy, jedno údolí
a budu tam.

Dva vrchy, jedno údolí,
běh aut a mezi topoly
hvězd zlomyslný hlavolam.

Automobily trousí smích
a stromy pel.
A hlad když lačně mu na rty dých,
tulák májem se pokorně zdvih
a šel.

Nic v rukou, pranic v žaludku,
jde noc a den už a odchází.
Noc střásá mu do smutku,
do smutku
propadlé obrazy.

Vítr se zastavil,
i člověk zapomněl
na psy, jež větví bil,
když od statku vyhnán šel.
A na jiný máj se rozpomněl.

Na psa tam doma u matky,
na krotký zrak, teplou srst,
na zneklidňující pohádky,
na měkký písek zahrádky,
v němž kreslil svět dětský prst.

Na dívčí slova vábivá,
ulpívající na těle
dotekem úst, jenž doznívá,

doznívá
jak varhany v kostele.

Nic nevědět, nic nechtět, nic
než dojít.

Psi štěkají od vesnic,
klekání zvoní nic, nic, nic.
Jdi dál, jdi, tma ti posvítí.

Co noha nohu mine jen,
jde, kroky ze tmy dobývá.
Pravá je těžká jako kmen
a levá vratká jako sen,
jenž bledne a ubývá.

Ne, nesednu si, už nevstal bych.
Už přešel důl a přešel vrch.
Daleko z údolí světél vích
vyšleh a jako by ohněm dých,
tmu pocestnému s tváře strh.

To je to světlo, jež hledal jsem.
Jak září, jak mluví tam zdaleka.
Sen, do něhož ve spánku padal jsem,
ta znicí zem,
kde na tuláka pes neštěká.

I vítr tu tančí po stráních,
jako by městu hudbu krad,
jako by lovil tam zdola smích
a všechny ženy, jimž ňadra zdvih,
měl rád.

Kraj květů zapadl do tmy jak step,
jež rodí jen písek a hlad.
A z klína tmy voní město jak chléb,

jak žhavá pec, z níž dýchá chléb
a touha spát, touha spát.

Tam za ozářeným oknem kdes
je postel měkká jak dlaň.
Blaze tomu, kdo do mrákot kles
jak znavené dítě. Sám Bůh se snes
z ticha hlubin svých naň.

Co noha nohu mine jen,
sestoupil do první ulice.
Vlála tu hudba z oken ven,
tančily stíny luceren,
v tmách mizely dvojice.

Jak postřelený pytlák šel
ulicí druhou, jež letěla
po asfaltu svých zrcadel.
Jen zrak v něm bděl, jak světlem šel
na těžkých nohou bez těla.

Ústa svá, hudbu pijící,
upustil v první ulici.
Chřípí své, chleba tušící,
zanechal v druhé ulici.
Jen světlo mu běželo po líci.

Hořelo spánkem, v němž vadla pleť,
černou závratí svádělo.
A bylo už jenom bílá zed',
jež páčila oči jako sněť,
smrt kreslící na tělo.

V ulici třetí se rozpadla
zed' světla v růženec drobných svěc,
jež přitahovala jak chapadla.

Dav lidí vycházel z divadla
a tu se stala ta divná věc.

Tuláka přitáhl teplý dech
zářivých prostor, z nichž scházel dav.
Stoupal jak stín vzhůru po schodech
a pod nohama koberců mech
se mu houpal a v očích změť hlav.

Jen za ozářenou vidinou kdes
je postel měkká jak dlaň.
Zde nad kruhem šera tulák do lóže kles
a z rudého sametu tiše se snes
anděl dřímoty naň.

A jak se snášel, zhasínal
kruh za kruhem v lustru růženec svěc,
pod čelem vzbouzel mu sladký žal
a květ za květem popínal
mu spánek snem, jež spí milenec.

A tulák spal, jak kámen spal,
poléván vůněmi odešlých.
Záclonou lóže průvan vál
a v šeru hal
se rozplýval potlesk a smích.

Do tulákovy mrákoty
se linul snem lehký jas.
A stal se divákem jako ty,
jež před chvílí z lóže odešlas.
A stal se divákem jako ty.

Muž se ženou tam dole stál
na šeré scéně, z níž rostl háj.
Zrak vášní po ní mu černě tál

a z krutých úst se mu chropot dral:
Chci tě. Buď má. Je máj. Můj máj.

A ona – kdes, tuláku, zhléd ji kdys? –
ustupovala zdráhavě.

Hlas jarního větru měla a viz,
kolem rtů povědomý rys
s korunou zlatých vln na hlavě.

Odejdi, nechci tě. Jiného mám.
Je v cizině. Přichází. Slyším ho jít.
Je nemocen snad. A je tak sám.
A snad mě zradil. A všechno mu dám,
co bude chtít.

Jen jedna měla ten větrný hlas,
v němž zpívalo jaro, v němž rodil se den.
Tos ty. Tos ty. Jsem tu. Je čas –
prolomil vzlyk tulákův sen.
Nezapomnělas?

A tu dvě ruce, dvě ramena
z hlubiny vzhůru se rozpjala,
aby ho snesla, blažená,
a aspoň v spánku ho objala,
ta nalezená ztracená.

Dech živých úst vál naň ze snění,
našel v něm živé své údy zas.
Na bílé noční mámení
psala mladost své znamení
a zářil nalezený čas.

To je to světlo, jež hledal jsem,
ta záře rukou tam z hluboka.
Ten sen, jež z tmy hladu zvedal jsem,

když mezi květy padal jsem
do mrákot černého potoka.

Ale v té chvíli tam na dně snu muž
skočil a ženou do tmy smýk.

Ne, nejsi, nejsi jeho už.

A tulák, jako by projel ho nůž,
procitl v hrůze a vzkřik.

Tma zela tam, kde ženu zřel.

Tma, průvan a opona.

A v lampičky kmitu, jenž lóží se chvěl,
nad pěst, jež lapila spáče, hlas zněl:

Vstaň a pojd'. Jménem zákona!

Balada v hnědi

Lichotně lhoucí vítr vál
rezavým hájem a po vodách,
rozteskňoval a sliboval
bolestnou rozkoš a sladký žal
tam v samotách.

Kam jdete, vy dva, si oráč řek.

Copak ti asi vypráví?

Tak vida, láska. V den Dušiček.

A s vranami dál se brázdou vlek
mhou, padající do trávy.

A těm dvěma zněl listopad
houslemi z oken zastřených.

List ještě do hlíny nedopad,
na rty se nevetřel ještě chlad
přes jejich zvědavý smích.

Všecko, vše chtěla věděti
o dálce, z níž sem za ní jel.

Poslouchati a mlčeti
v slastném a žárlivém dojetí
z měst, z vlaků a ze světel.

Nevěděla, že zapomněl
na hlasy ulic a hlasy žen,
že jenom její hlas mu zněl
a v jeho hlase, jenž se chvěl,
že byla touha po ní jen.

Lichotně lhoucí vítr vál
po lávce, na níž usedli.
A jak si s jejími vlasy hrál,
osláblých rukou a ňader si přál,
v sny dlouhého čekání zapředlý.

Všecko, všecko mu chtěla dát,
jen co vteřina pomine.
Čas ale jakoby smyslil si stát,
na nahou ruku jí padl chlad:
Ne, ne, drahý, ne, tady ne.

Netrpělivě, těžce vstal
a vyčítavě šel podle ní.
Hrot jejích ňader mu v zraku hrál
a na rozkousaných rtech mu tál
zhaslý plamínek splnění.

Zjihlá a pokorná sklonila
k němu své tělo a tíži svou.
Jak ráda byla by zabila
chvíli, jež chladem ji polila.
Jak ráda byla bych tvou.

Vždyť vlastně už dávno tvou jsem přec,
táhlo jí hlavou, a chci tě mít.
Za nočních snů jsi můj milenec,
beru tě do rukou jako věc,
bez níž už nedovedu žít.

Čím víc však jihla v představách,
tím víc jí v údech rostl chlad.
Strach z lásky rty jí v čáru stáh
a v polámaných korunách
se posměšně tměl listopad.

Tvrdá jsi, zlá a krásná jsi,
milenec pro sebe v šero šept.
Sklenice, jež žízeň nehasí,
nebe, jež blýská jen na časy –
a kdo to tu leží? – Jak ostrý lept

dva lidé v ohbí cesty tu
jako dva kmeny leželi,
rozbitou tvář krví zalitu.
– Milenci. A nikdo není tu
krom nás, krom nás dvou, přáteli.

Z dálky a hrůzy vzhlédla naň.
Proč zabil ji? Proč umřela?
V hnědém listí se černala zbraň
a mrtvá svým širokým okem jak laň,
kam stoupli, na ně hleděla.

Jako by ještě chtěla zřít
po smrti živý, sychravý den,
jako by nebyla chtěla mřít
a i těm živým jak by vzít
chtěla ještě jich šílený sen.

Vidíš ten mozek rozlitý?
Zablábolila mu v náručí.
Jsme ještě živi, já i ty?
Pojď pryč! Teď i ten zabitý
se na mě dívá jak z pavučí.

Ale jak šerem chvátali,
jak syrový chlad jim v tváře vál,
ti dva mrtví se dívali
mrtvými očima zpovzdáli
na ně dál, na ně dál.

Hluboko dole pod nimi
svítilo město nad řekou.
Háj pod mlhami šedými
zapadal do tmy, do zimy
nad tragedií odvěkou.

Ale té živé plál v očích jas
hladové touhy po lásce.
I zvedla svůj bázní umytý hlas
k muži, jenž objímal její pás,
v těžké a zlačnělé otázce:

– Zabíjí láska žíznivá,
či ta, která je syta již?
Ta, která ví? Ta žárlivá?
Ta jarní či ta, jež pozbývá?
A já jsem tvá a ty to víš.

A jak se v plášti tmy líbali,
jak syrový chlad jim v tváře vál,
ti dva mrtví se dívali
mrtvými očima zpovzdáli
na ně dál, marně dál.

Noční host

U kamen teplo, v koutech chlad,
tak jako na samotách všude,
tak jako všude, kde má rád
starostíplný Bůh své chudé.

Muž Josef z města přišel dnes
po týdni práce ke své ženě.
Podal jí uzlíček, jejž nes,
a zased k stolu unaveně.

Chtěla mu říci, že měla strach,
zda vrátí se v té metelici,
že viděla ho dvakrát v snách
s lešením padat na ulici.

Chtěla mu říci, jak ráda je,
že přišel domů na Vánoce,
jak bez něho doba dlouhá je
a k nepřechkání jak jsou noce.

Ale on mlčky se dívá jen
na dítě, v koši u kamen spící.
Nepamatuje se na svůj sen
o ženě, v dálce milující.

Nepamatuje se, není mu
do lásky, do smíchu, do legrací.
Ví jen, že na stavbě řekli mu,
že už nemají pro něho práci.

Tak tichý smutek lidský je,
marná nevyslovená slova.
Čas v mlčení zhavém spálí je
a nenechá je říci znova.

Štědrovečerní večeře
je u chudých brzo dojedena.
– Slyšíš ty rány na dveře?
v úleku trhla sebou žena.

– Slyším je, Marie, jako ty,
usmál se trpce. – Buď bez starosti.
Se zlým do naší samoty,
buď jista, nederou se hosti.

Odstrčil pevně petlici
a jak se na zápraží díval,
vítr do chodby fičící
podivnou postavu dovnitř přivál.

Vychrtlý, hladem se chvějící
člověk popelavého líce,
ždímaje v rukou čepici,
zdráhavě vstoupil do světnice.

Mráz nějakých nezemských, tvrdých mil
zadýchal z něho na Marii.
Snad že s hor byl k nám sestoupil,
kde jedí led a sníh kde pijí.

Zchvácený, ale jako by bez tíhy byl,
cizinec na stoličce klesl.
Ruce do klína upustil
a dlouho slova nepronesl.

Sotva se dotkl sklenice,
v níž Marie nápoj mu předložila,
zář lampy padla mu na líce,
zapadlé oči ozářila

a z očí těch modrých a průzračných,
jež jako závrať vábily k sobě,

vytryskl pojednou tichý smích
na hlavy manželů obě,

snící dítě jak z hnízda pták
se zasmálo v hlubokém spánku
a cizincův plachý, pozorný zrak slét
na ně, podoben jsa vánku.

– Zdaleka jdete? – Zdaleka, řek,
– a daleko ještě musím jíti.
Jsem posel, nesu s sebou lék,
jenž musí mnohé uzdraviti.

A jak se loučil, jak ke dveřím šel,
zdálo se Marii, že roste,
a Josef bázně k němu děl:
Neodcházejte od nás, hoste!

Je venku mráz a led, – chtěl říci,
mlčel však, když ho pozdravila
z tmy ještě cizincova líc,
nežli ji půlnoc obklopila.

Bylo jim, jako by šli s ním
lčiti lidi přes závěje.
– Kam šel ten chudý? – Cožpak vím?
zašeptal, k ní se nakláněje.

– Cožpak já vím? Cožpak ty víš,
kdy to, co není, navštíví tě?
Cožpak já vím, proč nebe je blíž
než to, čím země zabíjí tě?

Balada o zrádném pokušení

Z černavých ulic labyrintu
zavála vůně hyacintů

do okna vily, za níž žena
se dívá v jaro, do ztracena.

Daleko kdesi zákop leží,
vysoko kdesi ještě sněží,

jak vyprávějí vojáci.

Ten pravý však se nevrací.

V dešti a mlze světla tonou,
dvé oči svítí za záclonou.

Svou vlečkou vítr dálky zvedá,
ztracený zrak v nich muže hledá.

Za vrchy, doly, na frontě je,
vědět, znát, co se s ním děje!

Alespoň prostor kéž by zrušil
ten, který slzy neusušil

a přes tmu mil do touhy chvíl
mi jeho obraz přikouzlil!

A zázrak stal se. Pod brvami
zří žena dlaň, jež plet' jí mámí,

širokou dlaň, k níž kdysi zrána
se přimkla hypnotisována.

Zří sama sebe, jak se chvěla,
a slyší povzdech, jímž ho chtěla.

Ne, ne, vzpomínko mládí mého,
ne, sebe ne, chci vidět jeho,

snad jak on ve mně i já v něm
putuji krve přílivem.

Och, jak ho chtěla, jak ho chtěla!
Už vidí dlaň, skrář, klenbu čela,

lesk epolet a v kovu šavle
rezavé skvrny. Pavle, Pavle,

pobledlý, šerý, zamyšlený,
chci, abys viděl tvář své ženy,

v prázdno tvých sirých očí, bílá,
jak přelud bych ti zasvítla.

Můj Bože, vzhlíží! Vždyť mě vidí.

Proč kol a kol však zrakem slídí

a jak když sen ho poraní,
rukama přelud odhání?

To já jsem, já! Což nevidíš?

Vtom obraz rozplynul se již

a na rtech ženy, v očí šeru
zanechal strach a nedůvěru.

Ne, ne, to nemohl on být.

Byl by mě poznal, v mlze chyt,

byl by mě stisk a cítila bych
polibek jeho na rtech slabých.

To Bůh jen trestal pýchu mou,
že jeho dálkou, jeho tmou

jsem chtěla zřít, co nikdo z lidí
nepozná nikdy, neuvidí.

Dej mi svůj klid, své svaté snění
a neuveď mě v pokušení!

Den za dnem oblak, který prchne,
než na rozpukanou zem sprchne,

noc za nocí jak dálka bledá,
jíž tápavý hmat marně hledá

v snech pokání, v tmách rouhání
zapověděné poznání.

Den za dnem plný černých zpráv.
Proč nepíše? Je živ, je zdrav?

Jsou zrcadla, v nichž jak z dna bytí
tvář vzdálených, jež chceme, svítí?

Jsou nápoje, z nichž zašumí
jich hlas a ten, kdo rozumí,

roztrhne oponu a vidí
lásku a zlo v snech drahých lidí?

Chci sama zrcadlem být tvým
a ve své krvi ať tě zřím,
ať nejsem já, ať tebou jsem,
tvou krví vru, tvým dýchám rtem!

A zase dny jdou. Marné chtění
v lítost a pokání se mění

a noci jdou, ty noci žen,
zavřených v ticho poustev,
zažehujících k plameni
poznané lásky znamení.

Tam za horami, za nebem,
bubnovou palbou duje zem,
v obludném světle reflektorů
vrávorá žlutá maska moru
a voják, jenž tam v zákopu je,
pomalu si ji nasazuje.

Pod krucifixem skloněna,
o zemi smýká kolena

a modlí se, ta krásná paní,
jež proklela svá hříšná přání.

Modlí se k noci, ke hvězdám.
Kéž v tobě jsem. A kéž tě mám

a kéž jsem ty, tvým myslím čelem
a mým kéž rozliješ se tělem,

ať všechno vím, čím jako dým
strach děsí mě tvým mlčením.

A zázrak stal se. Bílé lože
na skálu ztvrdlo, dobrý Bože,

plačící tvář je vráska sama,
tvář vojákova pod horama.

Už mám tvou tvář, tvé oči mám,
tvé tvrdé ruce rozpínám,

vidím tě v sobě bez závoje,
v mém srdci slyším srdce tvoje.

Ty, jenž jsi mnou teď, myslí na mě,
tvůj duch ať mečem proniká mě,

tvé tělo ať jde tělem mým,
ať všechno vím, ať všechno vím!

A zázrak stal se. Byla jím.
Do chřipí čpěl jí temný dým

a v dešti raket, v třesku skal
muž v jejím těle vzpomínal.

Vzpomínka divná, cizí jí,
na bílém loži se rozvíjí,

sklání se ke rtům, jež nejsou její,
dusí se strachem, beznadějí.

Komu patří ta horká slova,
jež šeptá, blábolí vždy znova

ten, jímž se stala, aby zřela
do jeho duše oknem těla?

Oh, běda! Cizí žena v něm
jde hustým, zralým večerem

a já jí nejsem, já jí byla,
ta druhá mi ho odcizila.

Jsem jím, mám na rtech jeho vzdech,
mám její jméno na ústech

a nikdy, nikdy ho nevyslovím
pod pancířem tmy ocelovým.

A jí, běda, jí patří horká slova,
jež šeptá, blábolí zas znova,

jí jaro vzpomínky a mír
a krve vír a krve vír.

A mně, mně jenom mlčení,
jež tříští se v déšť kamení,

mně jenom smrt, jež nad ním stojí
a co je si mrtvo, už nerozdvojí,

mně jenom hrůza, že nejsem v něm,
mně jenom prázdno, jež nepohne rtem,

mně jenom jas, jež chtěla jsem,
mně jenom pukající zem.

Pod krucifixem skloněna,
po zemi smýká kolena

a směje se, ta krásná paní,
jíž splnilo se hříšné přání,

a směje se. Už není v něm,
už není, už není nic než zem

a na zemi tělo, z tmy labyrintu
hozené v jas a vůně hyacintů,

a výduť prázdna a rouhání
z dna nelásky a poznání.

Balada světoběžníková

V dvaceti letech – ty, maminko, víš –
jsem z domova utek a do dolů šel.

Býval jsem černý jak železný kříž,
jenž za naší chalupou čněl.

Býval jsem černý a když jsem se myl,
stávala nade mnou milá má.
Čekala, abych ji políbil,
vlhkýma ještě stisk rukama.

Gramofon hrál, stín noci tál
a než jsem se nadál, byl jsem zas sám.
Nač táhnouti jen o dům dál,
když celý svět z modra kyne nám?

Přes moře šel jsem – co ty, maminko, víš? –
přístavy, lodi, všude nad prací dým.
Noc řadila hvězdy pamp v Jižní kříž
a já ho už nevidím.

Severní žena lhala mně,
tu jižní já jsem obelhal.
Své věřící tělo když dala mně,
řek jsem si: Proč? Raděj o dům zas dál.

V třiceti letech – ty, maminko, víš –
jsem se vrátil a na vojnu šel,
sotva žes udělat mohla mi kříž,
aby mě ostříhal od pekel.

Utec! Utec! stále říkal mi kdos,
když ve sněhu hor jsme leželi,
když jarní zpěv svůj házel mi kos
nad zastřelenými přáteli.

Utec! hlas šeptal, já poslechl jsem
a svoboden po třetí zas jsem byl.
Tam v cizím tom kraji jsem oral zem,
vzduch nadějí zhluboka pil.

Ve čtyřiceti – ty už, maminko, spíš –
já třetí ženu si přivedl k nám.
Dělá podivný, klikatý kříž,
ale je silná jak její bůh sám.

Z oken všech hudba zní zvesela,
jen u vrat, kam o práci říkat jsem šel,
je ticho jak v sloupoví kostela
nad prachem kolen a čel.

Čekáme v davu, jenž narůstá
před zavřenými branami.
Hořkost a hlad sedá na ústa
a silná žena má šeptá mi:

Mám s tebou čtyři ruce a nač?
Visí nám svisle a obejmout
se nemohou, nemohou pro dětský pláč,
pro tíhu neviditelných pout.

Utec! Utec! stále říká mi hlas
minulých moří a pamp.
Ale mých nohou se zmocnil už třas
v ulicích jedovatých lamp.

Všichni se vracejí zdaleka
od němých, zavřených vrat.
Svět nevolá, nechce už člověka,
jejž pudí láska a hlad.

Bude mi padesát, padesát let
na křižovatce, kde stojím dnes.
Ukrad jsem v zahradě růžový květ,
kupte si, voní! A tulácký běs
lomcuje marně hrudí mou.
Jen růže, hořká a sladká tak,

mě odvádí noční krajinou
pod tichý mrak a na černý vrak.

II

Šli jsme kol celého světa

Vstávejte jitra tichá,
o nichž jsem kdysi snil.
Pod okny řeka dýchá,
pták z kalicha růže by pil,

vítr by listoval knihou,
z níž za soumraku jsem čet,
a modrý dým, jenž byl tíhou,
v stříbrné světlo by vzlét.

Vstávejte, průsvitná rána
zapomenutých dní.
Otevřena je brána,
můj průvodce kyne mi z ní.

Půjdu za ním tiše, tak tiše,
jako stín vlastního já
do neviditelné říše
jar za horama.

Půjdu, zrak zavřený maje,
a až se probudím,
uslyším první zpěv ráje
tam, odkud jsem vyšel s ním.

Šli jsme kol celého světa
a vrátili jsme se zas.
Pták, jenž pil z růže, v jas vzlétá,
pod listím zní dětský hlas

a řeka, pověčná řeka
plyne mnou na svůj jez,
na hřeben času, jenž čeká,
bych v jeho ticho kles.

Rok co rok

Když jaro přichází,
rej racků začíná.
Rej racků začíná,
ty sladká, nevinná.

Když po mostě jsi šla,
dvou dravčích křídel pár
ti zařal do očí
a do srdce svůj spár,
spár krve toulavé,
jež uhrane tvou krev
a stud tvůj odzbrojí
a rozvane tvůj hněv.

Když jaro přichází,
rej racků nad mostem
jako by napínal
plachty tvým radostem,
plachty tvých radostí
a rahnoví tvých ramen.
A padneš do lásky
jak do propasti kámen.

V osamění

V osamění, když zvony města zní,
je nás tolik, co jíme tiše svůj pokrm.
Tiše, sami, s přáteli, s rodinami,
poledne stříbrných mráček postává mezi okny.

Čekají nás procházky chvějícím březovím,
vrnící kolovrátky s nataženou dlaní.
Zchromený pták nás tam zraní,
zraní nás, sblíží nás,
pod střemchou napijeme se
slov zamilovaných dvojic.

Mluvili řečí mou? Šeptali řečí tvou?
Našli se stejnou náhodou
jako my kdys?
Také jsme nosili průsvitný pro nás šat,
ruce jak vlny vod, stíhající se tmou,
my také jako vy, a když pak soumrak spad,
byli jsme jedna zem,
jedna noc,
jedna hvězda?

Ze tmy

Zas světla v dálce a smyčců smyk
po strunách noci, jež roste.
A tisíc hvězd, jako tisíc dýk,
mířících na srdce prosté.

Tma, jež ti nalévá na rty strach
a přec plna bezpečí je.
Tma, jež ti černí vlas, v nějž jsem sáh,
jak nebe kol Arabie.

Ta daleká zem, v níž písek jsem,
jenž kol tebe vane a hraje.

Ta hluboká noc, ta daleká zem,
ta krev, jež tak skutečná je.

Tak jít a jít, padat, tápati
tam, kde jsi nejpravdivější.

Tak jít a jít, mlčet, líbati
stesk, jehož den neukonejší.

A nic, co bych někomu říci chtěl,
a nic, co zašlo by mimo.

Jen modro plachet, jen archipel,
v němž k rozkoši taješ, má zimo.

Neděle

Louky, rákos ve větru
svítí měkce nad vodami.
Plátek květu rozetru,
vůně touhami mě zmámí.

Jak oblaka nad městem
půjde lehounké mé snění
smavě oblečeným dnem,
zářícím od kuropění.

Stačilo by promluvit,
krok, dva kroky učiniti,
přelud plachý jako cit
tělem stane se a vznítí,

vznítí ve mně neděli,
lačnými rty dýchající.
Vše se ve mně rozžehlí
po slově, jež měl bych říci.

Básník a svět

Svět říká: Chci být zpodoben
v své křeči, porodu i zmaru.
Z tmy klíčení být vyloven
a ztuhnout ve tvar v slov tvých varu.

A básník říká: Chci tě zřít.
Bráníš se. Trhám tvoji masku.
Pod maskou, běda, vidím hnít
sny, smutek, a já hledal lásku.

Jsi hrozný. Ale k hrůze té
mě poutá běs mé zvědavosti.
I zmar v písmenách rozkveté
a masem obalí se kosti,

když vyřknu to, co zřím, čím zniš,
co v tobě lže a zlem co drásá.
Co bylo malé, spěje výš,
co chtělo klamem být, je krása.

Nad Faustem

Očima vševědoucího
bolesti světa plynou v dál jak ptáci.
Zbyl jenom tvar, v nějž skula ramena
v prchavé chvíli láska šílená.
Zbyl jenom básník. Vítr, jenž se vrací.

Vlaštovek křídla mizí zvečera
do tmy, jíž Faust jde hledati své mládí.
Markétko, neplač! Přejde žal a soud,

hlas varhan smířený slyš na nebesa plout
a viz, zem kvete, květ tvé tváře hladí.

Minuta žalu, žaloba tvých úst
zní stříbrem zvonů z vůle básnickovy.
Vše pomine. Jen obraz zůstává,
hvězd podobenstvím nad tmou postává,
by v srdce živých pad básnickovými slovy.

Balonek nad parkem

Co všechno vytrh jsi nám z rukou
jako ten balonek, jenž stoupá!
Radost sta očí se v něm houpá
a jenom jedněm se stal mukou
ten let,
ten z hrudi lásky vytržený květ.

Plačte jen, oči jediné vy,
my radujem se z vašich želů,
mstivými meči archandělů
vyhnání synové my Evy
v svět,
jenž jenom z krve snů a matek zkvět.

Víno

Nebesa pokojná,
jež zrát jste dala vínu
na bílém pomoří
a v zpěvném dešti cikád!
Nebesa pokojná,
v jichž plavě světlém stínu

se hrozny modraly,
jak na sever zas zvykat!

Jak dávno, co jsem šel
tím krajem, na nějž dých
bůh sladkých jar
a zlatých jeseň!

Jak dávno, co jsem šel
tím krajem, jenž se chvěl
v průzračném oblačnu
jak láska čirých těl!

Je podzim, mlha je,
daleko jižní zem,
dívám se do kraje,
les voní, mlha padá.

A z mhy, již krácel jsem,
zpěv na vinicích zní:
Je úsměv, květ a den,
jenž nikdy neuvadá?

Sklenici zvedaje,
z níž trpké víno piji,
krok dávných vinařů,
k severu jdoucích, slyším.
Nad hroby císařů
a bojišť, všech, kdo mjí,
zpěv opojených let
se znova vznáší k výším.

Zem černá jediná
se provždy opakuje.
A každá hodina
má jinou barvu chvíl.
A z věku do věku

pokoleními pluje
krev, kterou bůh nám propůjčil.

Hle, v této sklenici,
již proměnil jsem v pýchu,
v krve své zrcadlo,
plove tvář lásky mé
a vichřice mých hříchů –
a vše, co povadlo,
zas klíčí v jejím tichu.

Svět, který zahřměl mnou
pokřikem na náměstí.
Hlad tisíců, jež jdou,
tma v očích, zbraň a pěsti.
A ruce dvou a dvou,
trhající své štěstí.

Ruiny jižních měst,
smích živých z tratorií,
a réva podle cest,
jež pne se po stromech
přes celou Itálii.

Přípitky korábům,
jež bůhví kdy se vrátí.
Přípitky vítězům,
přípitky horkým snům,
jichž děsili se svatí.

Přípitky pod lustry
s hrou perel na ramenou.
Přípitky tuláků
těm, kteří odešli
v tmou věznic zlořečenou.

Svět ze dna sklenice
vystupuje s mou tváří.

Zrající vinice
se brouzdá mlhami
k sluneční záři.

A někde vedle nás
usměvavý bůh vína
se tiše raduje
z lásky, jež miluje,
a na hříchy, jež hyzdí nás,
bratrsky zapomíná.

Znova

Padal sníh a svítil den
nad domy a ulicemi.
Chtělo se mi vyjít ven
mimo tělo, mimo zemi.
Chtělo se mi vyjít ven
mimo lidský hlas a slova,
stát ve větru opuštěn,
jako na hřbitově vdova.

Nic a ticho, nic a sen
a tam dole vše, co není.
A tam dole tisíc jmen,
jež se vyslovují v snění.
Tisíc slov a tisíc jmen,
tisíc mrtvých políbení,
tma, jež lehla na plamen,
prázdný prostor po plameni.

Hodil bych v ten prostor květ,
jež bych neměl komu dát.

Prázdnno bude rozumět,
květ, jež vydech jsem, mi vrátí,
vrátí mi ho zase zpět
a má dlaň ho zase zchvátí,
mrtvé dny v něm budou znět,
mrtvý hlas v něm bude štkáti.

Nedožité vteřiny
přijdou obejmout mě znova.
Ze zasuté hlubiny
vzlétnou v modro jasná slova.
Oddaný a bez viny
navrátím se ze hřbitova,
dáš-li mi žít hodiny,
marně utracené, znova.

Léto

V nebeské modři oblečena,
jde mužským zrakem věčná žena.
Alt večerů a soprán rán,
nahotou její zadýchán,

rozechvěl hvězdy, proudí námi,
duje jak vůně zahradami
a v krvi poznamenav nás,
mizí jak vítr, jako čas.

Mísa ovoce

Tam venku stromy opuštěné
a pobožené vinohrady.
Tam venku lijavec se žene
a vítr běží přes zahrady.

Tam venku vody rozčeřené
a listí třesoucí se chlady.
Ale tvé hrozny zajíněné,
tvá jablka nám voní tady,

tvé jaro, země, a tvé zrání.
A sladký, živný svit tvých strání
se choulí v teple našich dlaní

a vzpomíná a vzpomínka ta
je plna stříbra, plna zlata,
milostiplná vzpomínka ta.

Jeden den

Přijde den, sám rozmar a sám jas,
z hlubin šedivého listopadu.
Bez barev, jež zvadnout nechal čas,
bez vůní a bez koncertu sadů

přátelsky se sklání do ulic,
neviditelný a nepoznaný.
A přec tuším ho a jdu mu vstříc,
ať si zvoní na kostele hrany,

ať si dav má přísnou, tvrdou tvář,
ať si z bank a paláců strach civí.
Vidím jeho lehkou svatozář
nad domy, jež do mlhy se křiví,

nad keři, v nichž poskakuje pták,
jak by tušil zázrak této chvíle,
vrhající na zem skrze mrak
poselství své tančící a bílé.

Jako dětský úsměv na mě spad,
prostoupil mě, zrušil moji tíži,
z tvrdé dlažby, po níž šlapal hlad,
vzal mě a vznes tichou, modrou zdviží.

A tam setkal jsem se s radostí,
nevědoucí, proč a kde se vzala,
měla šat a hlas mé mladosti,
dětským smíchem tvář mi postříkala,

s hodinami sladkých vzrušení,
jež mi tloukly štěstí se svých věží,
s obrazem svých očí v prameni,
po němž oblak bílých dalek běží.

Bůh ví, kam to plynul se mnou den
z hlubin šedivého listopadu.
Bůh ví. Vrátil jsem se okouzlen
a ty chvíle jak rým k rýmu kladu.

Mléčná dráha

Světla pod vrchy – komu svítí?
Čí stín se to chvěje v nich?
Zhasíná jedno za druhým,
už jenom mléčné dráhy dým
pluje ve výších.

Už jenom mléčnou drahou táhne
sen za snem spícím pod čely.
Z mrazivé, srázné dálavy
sestupují k nám postavy,
oděné v modř a do běli.

Průsvitné, hladí ruce naše,
nad ústa se nám sklánějí.

Dotykáme se jich údů plaše
a plni stesku díváme se,
jak mléčná dráha pryč je nese
průvanem našich veřejí.

Vzpomínka

Šípky na mezích voní k silnici.
Přišel jsem z vesnice chlebem vonící.

Teče tam řeka, prozpěvuje si.
Kukačka kuká vítězně nad lesy.

Průsek doubravou v parách zalitý.
Nevrátíme se po něm já ni ty.

Neopřeme se o stůl dubový,
žulová ňadra, zpěvné hřbitovy.

Tady na domu dům, v oknech nesmělý květ.
Slyším za mraky řeku plout a znět.

Hudby vzdálené na mě padají.
Z železných pekel ráj si vybájí.

Tichý déšť světel, úsměv ozvěny
volá nás, volá na vrch skleněný.

Tam prvních slov zní sladkost ztracená,
tok řeky kreslí její písmena,

vítr je rozsel v modrý vzduchu sad
a ptáci slov je snovou v dechu mát.

Vraťme se zase do nenávratna,
kde tekou dny jak voda závratná,

dohovořme se novým jazykem
nad starou láskou, sny a nad zvykem.

Zima

Někde v noci mezi topoly
zvoní zvonky, křupe koní klus.
Ale ne. To jen tak pobolí
vzpomínka na široširou Rus.

Štíhlé břízy do nedohledna,
na závějích měkký, modrý stín.
A těch oblak hloubka bezedná,
v nichž si koupal oči Jesenin.

Někde v noci mezi topoly
zvoní z cerkve na kost zmrzlá zem.
Mrtvý Jesenin tam blábolí
modrý verš nad černým traktorem.

Vlaky

Těch vlaků z dalek, jež se vracejí,
tak plny hudby, plny nadějí!
Také jsem v rytmu prchavých jich chvil
a v rytmu kol a skel s cizinci hovořil,
čas jejich slov chuť oceánu měl.
Kdo ví, zda jsem jim rozuměl?

Vlak rovinami jel, po horách,
tkal modro v očích a v srdci strach,
neznámý úsměv se v ústech smál ženám,
jež se mnou jely v dál.

Jely, přejely. Teprve dnes
mi jejich úsměv v náruč kles,
změnil se v slovo, slovo v dým
a tomu dýmu rozumím.

Míjení

Dny vály jako vůně,
soumraky z růží byly.
Nechtělo se nám loučit
s pomíjející chvílí,
vraceti času lesk očí
a rty, jež jsme políbili.

Nechtělo se nám ztrácet
šum slov, jež nevěděla,
slyšeti vyprchávat
tušení rozechvělá,
vědět, jak hroutí se v nás
sladká vnuknutí těla.

Kéž bychom měli ruce,
jež si vás nedají vzítí,
kéž bychom měli něhu,
jež věčným světlem svítí,
a byli jako peřej,
jež bez času se řítí!

Kéž by v zrak nevyplouval
nám obraz utonulý,
kéž by nás nevolal už
zvuk vln, jež jednou jsme vzduli,
kéž dotkne se mne milost
nehledat, nenajdu-li.

Dny vály jako vůně,
soumraky z růží byly,
děti, jež umírají,
sotva se narodily.
Tak kráčí plaché štěstí
probouzejících se chvílí.

Dotknu se tě a mizíš,
jiné se vracíš znova.
Vracíš se ke mně cizí,
mé jenom závratí slova.
Vracíš se, šťasten jsem, vida,
kterak se v tmách ztrácíš znova.

Daleko

Odlétají ptáci v dál
jako v staré, smutné básni.
Odlétají ptáci v dál,
ale obzory se jasní.

Sladký vítr z hloubi let
čeří vlny, čeří mračna.
Sladký vítr z hloubi let
vane na tvá ústa lačná.

Uzříš, chceš-li viděti,
míle stop svých vlastních kroků.
Soumrak v oči zvedne ti
dlouhou vlnu ženských boků.

Zvedne ti ji do tváře
a hned zase opadává.
Stíny jdou, jdou bez záře,
bez bolesti do smrákava.

A tam v hvězdách a tam v tmách
klasů, žen a parolodí
věčný sen, jenž na tě sáh,
kolem božích vrat tě vodí.

Hasnoucí den

Pohleď, jak se mísí den
s modrou nocí v našem zraku.

Za mrtvé dny vyměněn,
mizí, zázrak na zázraku,

mizí, dětský smích a krok,
zrak uším ještě okouzlený,
dívčí zrak a dívčí bok,
zlatý kříž na prsou ženy,

mizí, sýček ozvěny,
jitřní hudby ještě plný,
jako déšť, jak plameny,
jako vítr, jako vlny.

A tak mizí vše, co znáš,
všecko, co jsme milovali.
A tak mizí, Bože náš,
vše, co v těla plášť nás halí.

Jako by tu byl

Vidím ten večer již, a jako by tu byl.
Mha teplá jako dech se chvěje mezi stromy
a barvy soumraku, z jichž tůní žal jsem pil,
v tmu sladkou, medovou, se bez bolesti lomí.

Vzpomínko ztracená, sne nevyplněný,
větévko za oknem a sklo, sklo mezi námi!
A šero, jež mi hráš na housle ozvěny,
na vítr čekám tu, jenž skráně polaská mi.

Zvedni mě jako list, v svých vykoupej mě tmách,
jak dítě v dlaních tvých ať jsem, ať nemám strach
ze sebe, ze smrti, z průvanu ve hvězdách.

Vidím ten večer již a jako by tu byl.
A slyším města šum za miliony mil,
jako když nejsem již a jako bych jen byl.

Zvony

Onoho dne zněly polední zvony,
roznášely krajinou těžký hlas,
jako by na hroby padaly jich tóny
a od žuly k nebi se odrážely zas,

a mne jal smutek, ale bez bolesti,
jako bych čekal na nějaké znamení,
třeba že snítka ve větru zašelestí
a v zářivou krajku se promění,

nebo že zvony se v alej rozestaví
a já jí půjdu daleko za obzor
a jako roj zlatých včel kol mé hlavy
se rozšumí lehce jejich truchlivý sbor.

Zdalo se mi, že rozumím zvonu,
jenž se mi rozpršel po pleti,
zdalo se mi, že jdu a jdu a tonu,
jak Orfeus v bezhvězdém podsvětí.

A Eurydiké, neviditelná celá,
mě za ruku vedla a cítil jsem
v jejích prstech vznos bílého těla,
nad nímž nevládla tíha a zem.

A všechny věci, po nichž paprsky bez slunce plály,
a všechny mé city, jež šťastným mne činily,
se věcem a citům pouze podobaly,
z věčnosti padající mi do duše na chvíli.

III

Válka

Nahoře bílo, dole bílo.
Obilí v dálku se rozvlnilo.

Mlčí dávno zvon ke hřbitovu,
válka lidí a rachot kovů.

Už ani nevíš, jestli byla,
nevíš, koho ti zahubila.

Možná však, že i nyní právě
teče krev po zelené trávě,

ohně a války a vraždy jdou
neviditelně krajinou.

Šípkový keři, žitný klase,
nedávej nám je vidět zase,

zahal nás, země, v plodném tichu
do svého světla, tmy a smíchu.

Ulice

Prší, déšť úsměvy smývá,
lamp záře plá uvadle.
Stín lidských kroků se stmívá
v asfaltu zrcadle.

Na zlato, na perly za sklem,
na hrozny ve skříních
dívá se v pohledu prasklém
zrak nezaměstnaných.

Studený vítr žene
chladné myšlenky v tmách.
Pohledy popálené
se rozpadají v prach.

Tvář

Směje se města tvář
v zrcadle na nároží.
Tančí tisíce noh
v zrcadle na nároží.

Květiny promenád
se v něm pyšní svou barvou.
A těch rukou, těch ruk,
jež jdou, jež si jich narvou!

Směje se města tvář
v zrcadle na nároží.
Zelená slunce lamp
v zkřivené tváři boží.

Sklání se umělý den
v noc nad jezero rtuti.

Šumí les bílých žen,
plet' doutná v černé huti

a prostřed zrcadla,
hled', noční motýl sedí,
samet zavřených ran,
prosba bez odpovědi.

Spát

Tam, kde tanec zní a smích,
vše se mění v zvuk a krásu.
Bohu sytých chce se jasu
na dně nocí šumivých.

Ale tam, kde neštěstí
obchází, hlad rozsívajíc,
šerem pomazaný krajíc
vlhne v mlze předměstí,

anděl bídy nevěrný,
stydící se za své cáry,
než rozdá své milodary,
zhasí všechny lucerny.

Po tmě kvasí vzdech a hlad,
hněv a nemoc bez lékaře.
Jenom zlatu chce se záře,
blátu chce se spát jen, spát.

Nahý smích

Kane déšť a padá list
do bláta a mezi saze.

Tolik úst, jimž chce se jíst,
z šera usmívá se naze.

Míjí krásu rodných měst
nahý smích, jenž smíchem není.

Padá jako hřích a trest
na sochy a na kamení.

Tluče v zlaté veřeje
tvrdě prsty hubenými.
Popisuje aleje
zlověstnými znameními.

A když se pak rozpadne
jako vřed v tvých ulic jase,
neraduj se. Přepadne
tě v tvém klidném spánku zase.

Sever

Prach silnic, popel hald
čpí z květů toho kraje.
Prach silnic, popel hald –
a májový tvůj alt
tu do tmy, lásko, zraje.

A z tmy těch hlubin tvých,
v nichž zvuk a barva hyne,
a z tmy těch hlubin tvých
se do měst zářivých
proud světla na nás line.

Jsme sever a jsme jih.
Tma dolů, záře polí.
Žijeme z nocí tvých

a tebe den náš bolí.
Náš krutý den tě bolí.

Vzpomínka

Dým barvil tu květy,
hukot otřásal nebem.
Shrbeni, s bandaskami
a s okoralým chlebem
se trousili dělníci do práce.

Nebylo ptáků a hasl van hvězd
nad suchým lesem a nad prachem cest,
když z žhavých pecí železo teklo,
povleklo nebe a dusilo noc.

Říkal jsem:

Peklo.

Vyvanul dým, nebe modrá se v kruhu,
skřivan se vrátil a zpívá.

Ticho jak balsám
se rozlévá zelení luhů
a jako spoutaný dravec
továrna mlčí.

Nad zrezavělou pecí,
nad prsty mrtvých komínů
slaní svůj vjezd,
když padne večer,
chorály cvrčků a armády hvězd.

A máj, sladký máj.

Říkám si tiše:

Ráj?

Žebráci

V déšť a mlhu oblečen,
potácí se se žebráky
po silnici kalný den.

V poli převrácený pluh
čeká ještě na oráče,
ale cesty nazdařbůh,

nazdařbůh se vinou v dál.

Nazdařbůh jde bláto cest,
nazdařbůh jde otrhánek
k věžím smějících se měst.

Boháč chléb tam rozdává,
na znavené údy čeká
pohostinná šatlava.

Je tam sucho, je tam smích
spoluvězňů, lidským soudem
milosrdně přikrytých.

Hřbitov v Boru

Vůně skal a borovic
stoupá k nebi v modrém svitu.
Oblak, les a hřbitov, nic,
sedm zastřelených spí tu.

Sedm ran a sedm hran
a zas léto, jako bylo.
Břízami zas ze všech stran
jako družičkami bílo.

Žijí ti, kdo stříleli?
Jsou mrtvi ti zastřelení?
A ti, soud kdo seděli,
dočkali se odsouzení?

Sladce, teple dýchá zem
na slunci i v stínu thují.
Kam pohlédneš pod nebem,
bitvy hmyzu pokračují.

Jedni bez hlesu tu mrou,
druzí skřekem smrt svou hlásí.
Měkkým sluncem, měkkou tmou
z hrobů nové rostou časy.

Země Dostojevského

Tam, kde tma rovin jen a lesů
nám v dálku letí očima,
kde pod černými křídly běsů
se křestí stařec Zosima,

andělé s ďábly o člověka
se prou a ze dna vědomí
řve zvíře, bohočlověk kleká,
rukama dívka zalomí,

tvůj stín, jenž v děs zahalil tebe,
se směje, blouzní, proklíná,
krev s vodkou vše v něm, s peklem nebe,
jas rozumu tam zhasíná

a jiné světlo jiných světů
se pohledům tvým zjevuje.
Pokrývá trýzeň deštěm květů
a štěstí na prach spaluje.

Nad městem

Pod klenbou platanů,
ve vůni letních růží
barevný večer lampionů a hudby
nás polévá jak sladký, teplý liják.
Hrajte,
barbarské tance šťastných, prostých lidí,
hrajte,
iluse lehké, jež šumí jak grenadýna.

Tu v parku nad městem, jež šero posypává,
v šepotu splývá dech
a blíží se k nám krása,
kamenné paláce dole ztratily svou tíhu,
koruny stromů šumí,
kouzelné krajky kulis,
za nimiž hraje s námi
noc hru zapomenutí.

Abychom nevzpomněli
na marnost lidské práce,
na její ztracenou čest
tam dole a po celém světě,
abychom nevzpomněli
na ruce zahálející,
na sny,
jimž nezdá se už o kráse odpočinku,
naopak,
abychom nevzpomněli na sny,
v nichž potězkává kovář
s rozkoší svoje kladivo,
krejčí jak zázrak
bere do ruky svou jehlu,
v nichž inženýr zapíná stroj,

jenž vyskočil mu z hlavy,
a malíř s úsměvem
nalézá nový tvar věci.

Hraj tedy, noci,
hraj nám svou krátkou hru zapomenutí,
hluboký dech nám dej,
jenž spojí nás s větry a travou,
hluboký dech nám dej,
abychom uvěřili,
že alespoň zem, z níž jsme vyšli,
nám kvete a nevysychá.

Anebo aby všem,
kdo pijí lesk bílých pletí a skvostů,
zjevila noc, plná hvězd,
zjevil sen, jenž nás navštěvuje,
ty tvrdé obrazy, jež potkáváme tam dole my pěší.

Toho strašného dělníka na Václavském náměstí,
jenž ztratil hladem stud
a válí se s dítětem v prachu,
spíná své ruce před chudáky
a ničemy obou pohlaví,
a vy necháte to dítě jíst prach
a chrchle a nenávist.

Snad to byl on,
jejž jsem viděl, jak odchází ráno do práce,
líbá svou ženu
a zvedá vysoko to dítě,
jež se tu válí v prachu,
prokleto jím i vámi.

On, jenž si zpíval, bera do ruky nástroj,
a doprovázel písni
černou hudbu své dílny.

Komu jste prodali toto lidské štěstí
pracovat,
tvořit,
radovat se z okrouhlosti věcí,
jež vyšly z našich rukou?

Kříž

Tisíce ohňů, v nichž hořela zem,
tisíce světél rozpadlých.
Tisíce vůní pod nebem
z růží, za léta uvadlých.

Tisíce rýh
na dlaních tvých,
osudem v spánku popsaných,

tisíce značek, kříž a kříž,
na němž už nevisí, nelká nic.
Jen kříž a kříž.